

Helvetiis flumen Rhenum, vergit ad septentriones.

Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur,

pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni,

spectant in septentrionem et orientem solem.

Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et

eam partem Oceani quae est ad Hispaniam pertinet;

spectat inter occasum solis et septentriones.

Chapter 2

Apud Helvetios longe nobilissimus fuit et

ditissimus Orgetorix. Is M. Messala, [et P.] M.

Pisone consulibus regni cupiditate inductus

coniurationem nobilitatis fecit et civitati

persuasit ut de finibus suis cum omnibus copiis

exirent: perfacile esse, cum virtute omnibus

praestarent, totius Galliae imperio potiri. Id

hoc facilius iis persuasit, quod undique loci

natura Helvetii continentur: una ex parte flumine

Rheno latissimo atque altissimo, qui agrum

Helvetium a Germanis dividit; altera ex parte

monte Iura altissimo, qui est inter Sequanos et

Helvetios; tertia lacu Lemanno et flumine

Rhodano, qui provinciam nostram ab Helvetiis

dividit. His rebus fiebat ut et minus late
vagarentur et minus facile finitimis bellum
inferre possent; qua ex parte homines bellandi
cupidi magno dolore adficiebantur. Pro
multitudine autem hominum et pro gloria belli
atque fortitudinis angustos se fines habere
arbitrabantur, qui in longitudinem milia passuum
CCXL, in latitudinem CLXXX patebant.

Chapter 3

His rebus adducti et auctoritate Orgetorigis
permoti constituerunt ea quae ad proficiscendum
pertinerent comparare, iumentorum et carrorum
quam maximum numerum coemere, sementes quam
maximas facere, ut in itinere copia frumenti
suppeteret, cum proximis civitatibus pacem et
amicitiam confirmare. Ad eas res conficiendas
biennium sibi satis esse duxerunt; in tertium
annum profectionem lege confirmant. Ad eas res
conficiendas Orgetorix deligitur. Is sibi
legationem ad civitates suscipit. In eo itinere
persuadet Castico, Catamantaloedis filio,
Sequano, cuius pater regnum in Sequanis multos

annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus
appellatus erat, ut regnum in civitate sua
occuparet, quod pater ante habuerit; itemque
Dumnorigi Haeduo, fratri Diviciaci, qui eo
tempore principatum in civitate obtinebat ac
maxime plebi acceptus erat, ut idem conaretur
persuadet eique filiam suam in matrimonium dat.
Perfacile factu esse illis probat conata
perficere, propterea quod ipse suae civitatis
imperium obtenturus esset: non esse dubium quin
totius Galliae plurimum Helvetii possent; se suis
copiis suoque exercitu illis regna conciliaturum
confirmat. Hac oratione adducti inter se fidem
et ius iurandum dant et regno occupato per tres
potentissimos ac firmissimos populos totius
Galliae sese potiri posse sperant.

Chapter 4

Ea res est Helvetiis per indicium enuntiata.
Moribus suis Orgetoricem ex vinculis causam
dicere coegerunt; damnatum poenam sequi
oportebat, ut igni cremaretur. Die constituta
causae dictionis Orgetorix ad iudicium omnem suam

familiam, ad hominum milia decem, undique coegit,
et omnes clientes obaeratosque suos, quorum
magnum numerum habebat, eodem conduxit; per eos
ne causam diceret se eripuit. Cum civitas ob eam
rem incitata armis ius suum exsequi conaretur
multitudinemque hominum ex agris magistratus
cogerent, Orgetorix mortuus est; neque abest
suspicio, ut Helvetii arbitrantur, quin ipse sibi
mortem consciverit.

Chapter 5

Post eius mortem nihilo minus Helvetii id quod
constituerant facere conantur, ut e finibus suis
exeant. Ubi iam se ad eam rem paratos esse
arbitrati sunt, oppida sua omnia, numero ad
duodecim, vicos ad quadringentos, reliqua privata
aedificia incendunt; frumentum omne, praeter
quod secum portaturi erant, comburunt, ut domum
reditionis spe sublata paratiores ad omnia
pericula subeunda essent; trium mensum molita
cibaria sibi quemque domo efferre iubent.
Persuadent Rauracis et Tulingis et Latobrigis
finitimis, uti eodem usu consilio oppidis suis

vicisque exustis una cum iis proficiscantur,
Boiosque, qui trans Rhenum incoluerant et in
agrum Noricum transierant Noreiamque oppugnabant,
receptos ad se socios sibi adsciscunt.

Chapter 6

Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo
exire possent: unum per Sequanos, angustum et
difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum,
vix qua singuli carri ducerentur, mons autem
altissimus impendebat, ut facile perpauci
prohibere possent; alterum per provinciam
nostram, multo facilius atque expeditius,
propterea quod inter fines Helvetiorum et
Allobrogum, qui nuper pacati erant, Rhodanus
fluit isque non nullis locis vado transitur.
Extremum oppidum Allobrogum est proximumque
Helvetiorum finibus Genava. Ex eo oppido pons ad
Helvetios pertinet. Allobrogibus sese vel
persuasuros, quod nondum bono animo in populum
Romanum viderentur, existimabant vel vi coacturos
ut per suos fines eos ire paterentur. Omnibus
rebus ad profectionem comparatis diem dicunt, qua

die ad ripam Rhodani omnes conveniant. Is dies
erat a. d. V. Kal. Apr. L. Pisone, A. Gabinio
consulibus.

Chapter 7

Caesari cum id nuntiatum esset, eos per
provinciam nostram iter facere conari, maturat ab
urbe proficisci et quam maximis potest itineribus
in Galliam ulteriorem contendit et ad Genavam
pervenit. Provinciae toti quam maximum potest
militum numerum imperat (erat omnino in Gallia
ulteriore legio una), pontem, qui erat ad
Genavam, iubet rescindi. Ubi de eius adventu
Helvetii certiores facti sunt, legatos ad eum
mittunt nobilissimos civitatis, cuius legationis
Nammeius et Verucloetius principem locum
obtinebant, qui dicerent sibi esse in animo sine
ullo maleficio iter per provinciam facere,
propterea quod aliud iter haberent nullum: rogare
ut eius voluntate id sibi facere liceat. Caesar,
quod memoria tenebat L. Cassium consulem occisum
exercitumque eius ab Helvetiis pulsum et sub
iugum missum, concedendum non putabat; neque

homines inimico animo, data facultate per
provinciam itineris faciundi, temperaturos ab
iniuria et maleficio existimabat. Tamen, ut
spatium intercedere posset dum milites quos
imperaverat convenirent, legatis respondit diem
se ad deliberandum sumpturum: si quid vellent, ad
Id. April. reverterentur.
